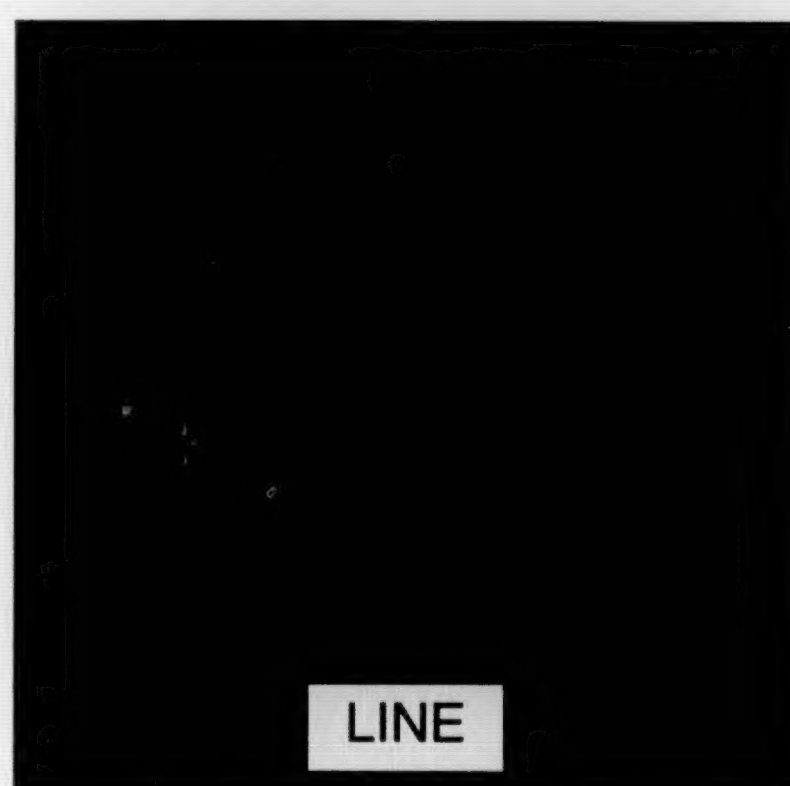
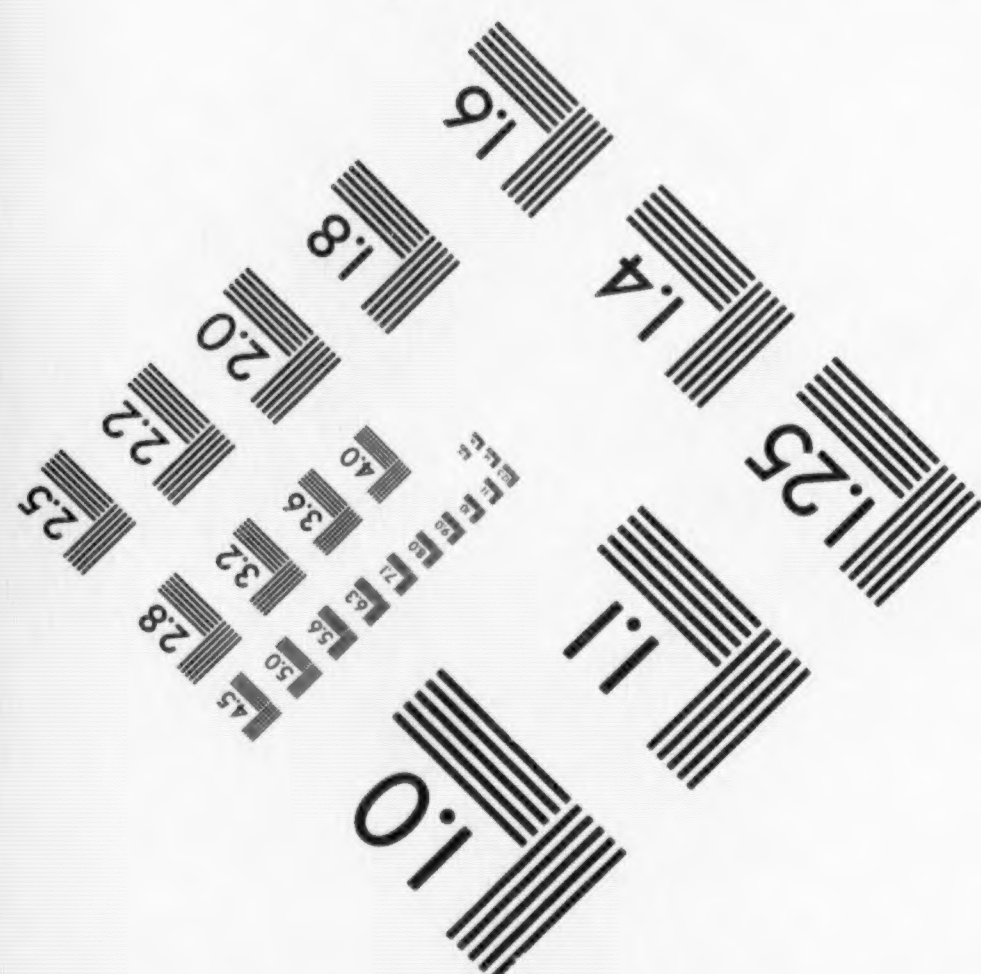
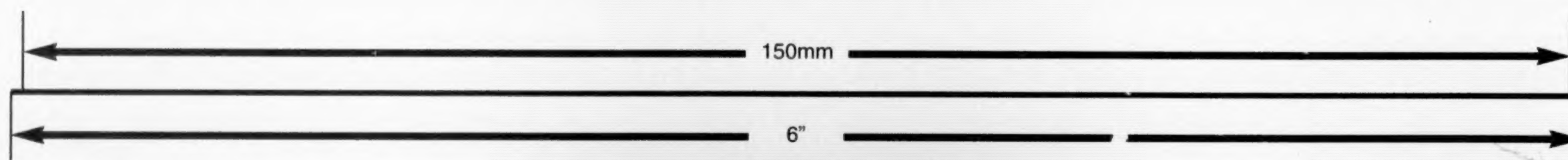
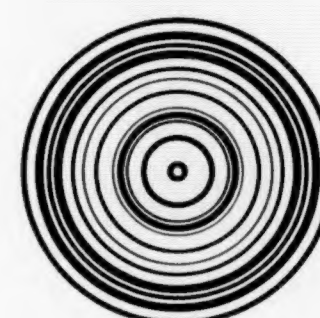
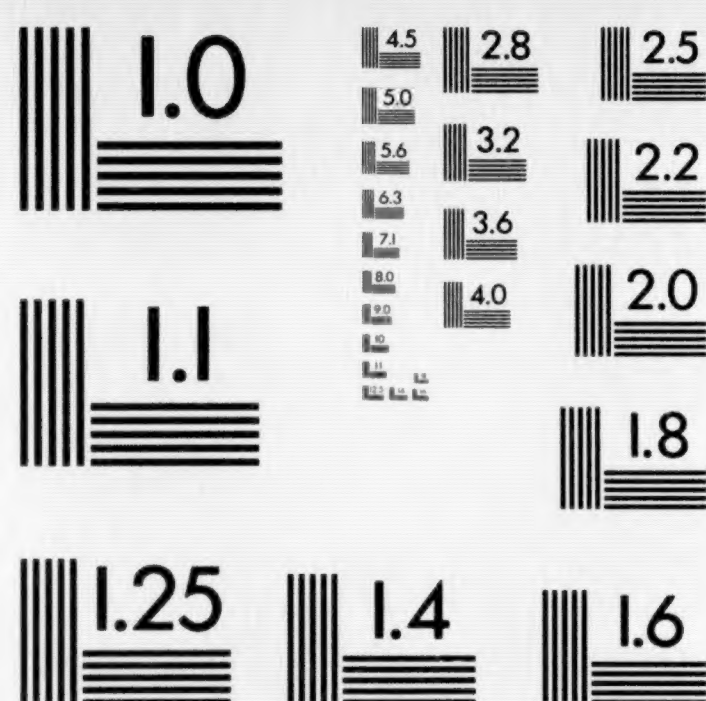
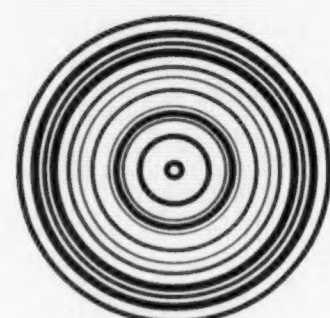
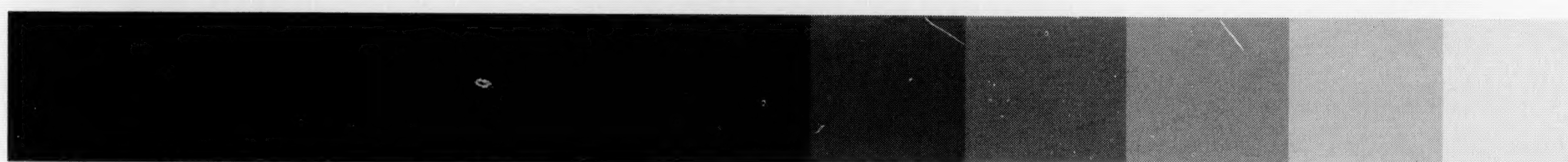
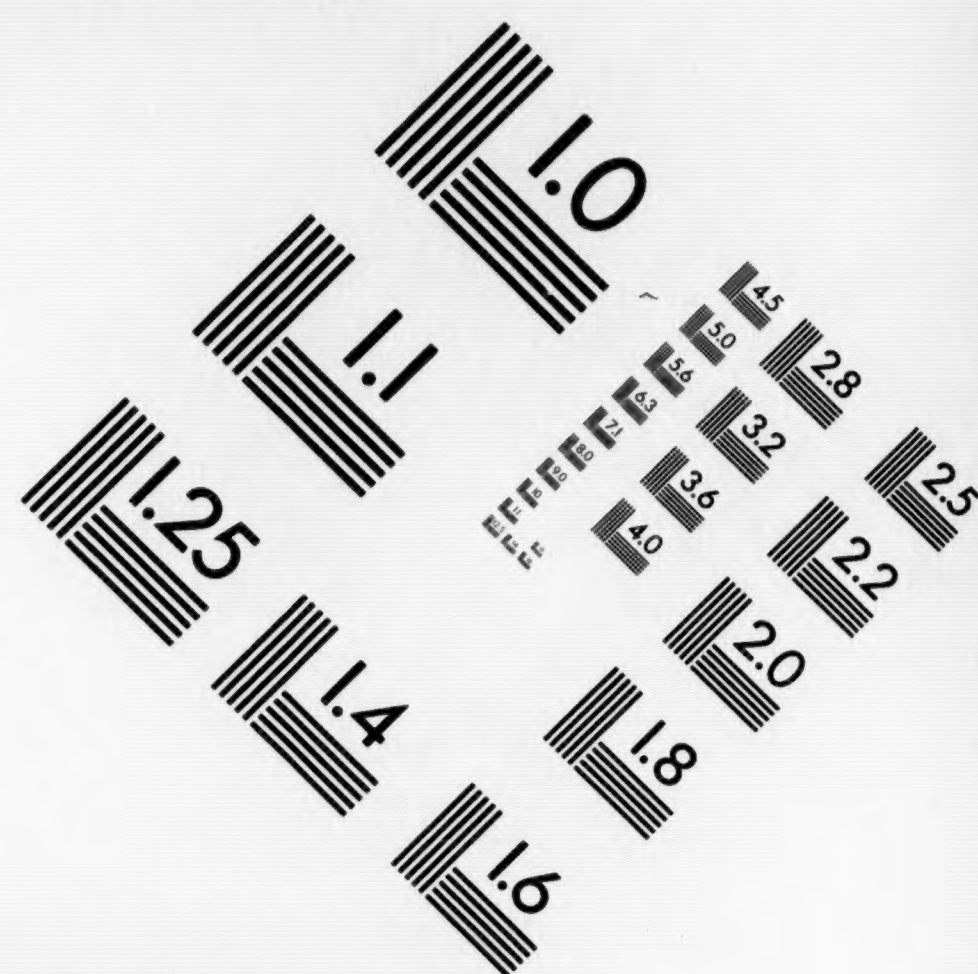
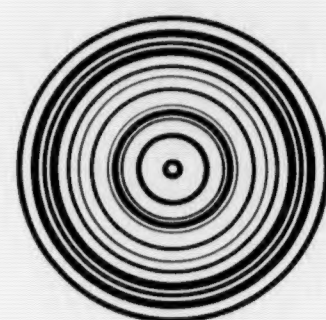
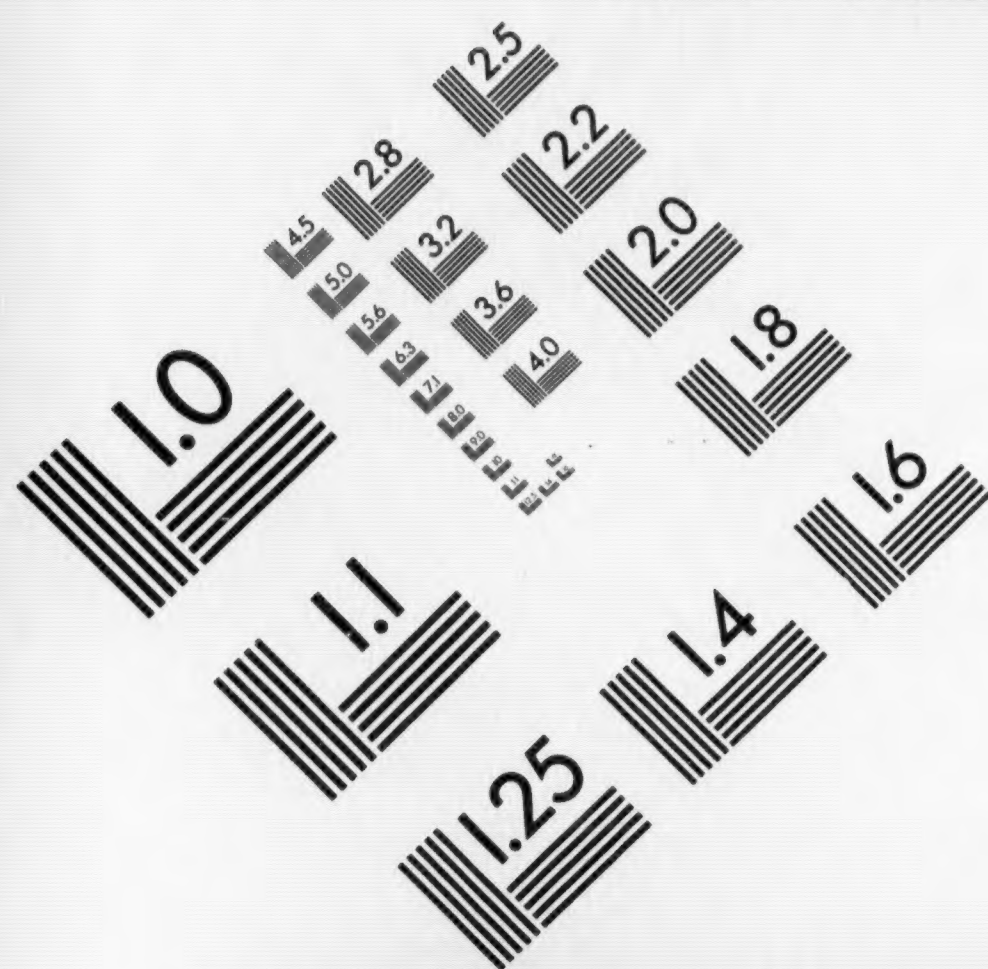

START

CONTROL TEST TARGET for Kodak Quality Monitoring

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww Xx Yy Zz

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Uu Vv Ww

Note: This target is intended for routine quality control checking and uniformity.

It is not to be used for certification of meeting any ANSI or ISO Standards for image quality requirements.

Note: To record background density, use a blank sheet of white paper.

Document Imaging
EASTMAN KODAK COMPANY
Rochester, New York 14650
1-800-232-8811

DOCUMENT
IMAGING

Microfilmed 2005
By the
Center for Jewish History

For
YIVO Institute
For Jewish Research

NEW YORK, NY

Reproduction may not be made
without permission.

YIDDISH DRAMA

PRESERVATION

PROJECT

YIVO
LIBRARY

REEL

Y-2005-1903.1

Peretz, Isaac Leib.

Di takse : [fragment].

**In: Literarishe khrestomatyeh:
mit eynike elementn fun
literatur-teorye.**

Minsk, 1926-1928. Bd. 2.

BIBLIOGRAPHIC RECORD TARGET
YIVO INSTITUTE FOR JEWISH RESEARCH

Master negative Storage Number Y-2005- 1903.1

Peretz, Isaac Leib.

Di takse : [fragment].

In: Yabrov, G. Literarishe khrestomatye : mit eynike elementn fun literatur-teorye.

Minsk : Melukhe-farlag fun Vaysrusland, 1926-1928. Bd. 2.

Pp. 28-43.

1. Yiddish literature--History and criticism. 2. Yiddish language--Readers. 3. Yiddish fiction.--lcsh 4. Short stories, Yiddish.--lcsh 5. Yiddish poetry.--lcsh 6. Yiddish drama.—lcsh.

I. Belarus-Minsk

ID : NXYH01-B2538
CALL #: /3789

CC: 9114 DCF: [HBR]

Reduction ratio X 10.0

ביאָגראַפֿיע.

אַבראַמאָוויטש איז געבוירן אין שטעטל קאַפּוליע, מינסקער גובערניע. זיין פאָטער כאַים-מוישע איז געווען איינער פֿון די אָנגעזעענסטע באַלעבאַטן אין שטעטל. אבראַמאָוויטש האָט באַקומען אַ טראַדיציאָנעלע ייִדישע דערציאָנונג, אָבער ער האָט אויך געלערנט טאַנצן און דיקדעק, וואָס זיינען דאמלסט פֿאַרעכנט געווען פֿאַר פֿרייזינקע לימודים.

צו 14 יאָר האָט אבראַמאָוויטש שוין געהאַט אַ גרויסע יעדע אין טאַל-מוד און אין דער ראַבאָנאַשער ליטעראַטור. אין יענער צייט איז אים אָפּגע-שטאַרבן דער פֿאָטער. זיינע קרויווים האָבן אים אוועקגעשיקט לערנען, פֿאַרער קיין סימקאָוויטש, אַ קליין שטעטל נעבן קאַפּוליע, דאָן קיין סלוצק. אַ געוויסע צייט האָט ער אויך געלערנט אין ווילנע. זיין מוטער האָט צום צווייטן מאל כאַטענע פֿאַר אַ מיל-נער אין דאָרף מעלניק, נעבן קאַפּוליע, אין זייער אַ שיינער געגנט. אבראַמאָוויטש באַזעצט זיך באַ זיין מוטער אין דאָרף, וווּ ער קנעלט מיט זיין שטיפֿפֿאָטערס ייִנג-לעך. צו דער צייט געהערן זיינע ערשטע ליטעראַרישע פּרווון—פֿייערדיקע לויבגע-זאָגען דער נאַטור אין העברעיש. אין די-דאָזיקע קינדזש-נאַיווע פּרווון איז שוין געווען צו דערקענען די צוויי גרונט-שטריכן פֿון אבראַמאָוויטש'ס טאַלאַנט: זיין ליבע צו דער נאַטור און זיין נויגונג צו סאָ-טירע.

שאלעם יאנקעוו אבראַמאָוויטש
(מענדעלע מויכער-ספֿאַריס)
2/I 1836—8/XII 1917

לאַנג האָט אבראַמאָוויטש נישט געקענט אויסהאַלטן די אומעטיקע און דריקנדיקע אַטמאָספֿער אין זיין שטיפֿפֿאָטערס הייז. ער האָט זיך אומגעקערט צוריק קיין קאַפּוליע, וווּ ער זעצט זיך ווידער לערנען אין בעסמערדעש. צו דער צייט, איז קיין קאַפּוליע געקומען אַ געוויסער שטאַנצער אורעמל דער הינקעדיקער. מיט זיינע ווונדערלעכע מאַסעס און כּידושים וועגן דעם גליק-לעכן וואָלן און דאָרעם-ריסלאַנד, וואָס, טריפֿט מיט מילך און האָניק, האָט ער אופֿגעוועקט די פֿאַנטאַזיע פֿון דעם 17-יאָריקן אבראַמאָוויטש'ן, וואָס האָט באַ-שלאָסן צו לאָזן זיך מיט דעמאָזיקן אורעמל אין דער ווייטער וועלט אריין. שטעט און שטעטלעך האָבן זיי דורכגעוואַנדערט, נעכטיקנדיק אין העקדעש אָדער בעסמערדעש און בעטלענדיק איבער די הייזער. ביים דיִדאָזיקע נעסיעס אין דעם צעבראָכענעם וועגעלע מיט דער אויסגעמאָגערטער שקאַפּע איז גע-

לייגט געוואָרן דער יעסאָד צו מענדעלע מויכער-ספֿאַריס ביידל מיט דער קליאַטשע, וואָס ער פֿאַרט אויס מיט איר דעם גאַנצן ייִדישן טכום אין דער לענג און אין דער ברייט. אַוורעמל האָט אויסגענוצט דאָס ייִנגל צו קלייבן נעדאָוועס. אין לוצק האָט ער אים געפרווט פֿאַרשטאַנדענען פֿאַר אַ נויט אַ טאָכטער, אבראַמאָוויטש האָט זיך אָבער נישט געלאָזט. דורך אַ גליקלעכן צופֿאַל האָט ער זיך אין וועג שפּעטער געטראָפֿן מיט זיינעם אַ כאַווער און אַדאַנק אים איז ער אויסגעלייזט געוואָרן פֿון שטאַנצערס הענט און איז ענד-לעך אָנגעקומען קיין קאַמעניץ. דאָ האָט ער זיך באַקאַנט מיטן העברעישן און ייִדישן דיכטער א. גאָטלאַבער. גאָטלאַבערס טעכטער האָבן אבראַמאָוויטשן אויסגעלערנט רוסיש, דייטש און כּעשבן. אין 1856 גיט ער אָפּ עקזאַמען אָף לערער און ווערט באַשטימט אלס לערער אין דער קאַמעניצער רעג-רונג-שול.

אין 1858 ציט זיך אבראַמאָוויטש אַריבער קיין באַרדנאָוויטש, וווּ ער גיט זיך ערנסט אָפּ מיט ליטעראַרישער טעטיקייט.

אין 1863 יאָר גייט ארויס: דאָס „קליינע מענטשעלע אָדער אַ לעבנס-באַשרייבונג פֿון ייִצחק-אוראָם סאַקוף“. דאָס קליינע מענטשעלע האָט גע-האַט זייער אַ גרויסן דערפֿאַלג, און אבראַמאָוויטש איז זיך אליין מוידע, אַז פֿון דאָן אָן „האַט זיך מיין נעשאַמע באַהעפֿט צו דער ייִדישער שפּראַך און איך האָב זי פֿאַרקנאַסט צו מיר אָף אייביק“.

אין 1869 גיט אבראַמאָוויטש ארויס זיין דראַמע „די טאַקסע אָדער די באַנדע שטאַט-באַלעטוועס“. דיִדאָזיקע שאַרפֿע סאַטירע קעגן די קאָהאַל-לייט און רעדל-פֿירער, וואָס ציען ארויס באַ דער אָרעמער מאַסע דעם מאַרד פֿון די ביינער, האָט שטאַרק געטראָפֿן די באַרדנאָוויטש'ער פּני, און אבראַמאָוויטש איז געצוונגען געווען צו פֿאַרלאָזן באַרדנאָוויטש'ען. ער באַזעצט זיך מיט זיין פֿאַמיליע אין זשיטאָמיר, וווּ ער גיט אינגיכן אָפּ עקזאַמען אָף ראַבאָנצער אין דער דאָרטיקער ראַבאָנצער-שול. איבער זיין ראַדיקאַלער רעדע האָט ער קיין ראַבאָנצער-אַטעסטאַט נישט באַקומען.

אינם זעלביקן יאָר, פֿאַרעפֿנטלעכט אבראַמאָוויטש דעם ערשטן נוסעך פֿון „פֿישקע דעם קרומען“ (נוסכאַעס האָט „פֿישקע דער קרומער“ געהאַט פֿיר).

אין 1873 פֿאַרעפֿנטלעכט אבראַמאָוויטש „די קליאַטשע אָדער צאַרבאַלע-כאַים—אַ מאַסע, וואָס האָט זיך פֿאַרוואַלגערט צווישן די קסאָוים פֿון ייִסראָל-ליק דעם מעשוּגענעם“.

אין 1878 גיט אבראַמאָוויטש ארויס „קיצער מאַסאַעס ביניאַמין האַ-שליש—דאָס הייסט די נעסיע אָדער אַ רייזע-באַשרייבונג פֿון ביניאַמין דעם דריטן—וואָס ער איז אָף זיינע נעסיעס פֿאַרגאַנגען העט ווייט, אַזש אונטער די האַרעכוישעך, און האָט זיך אָנגעווען און אָנגעהערט כּידושים, שיינע זאַכן, וואָס זיי זיינען ארויסגעגעבן געוואָרן אין אלע שווייזס לעשווינעס און היינט אויך אין אונדזער לאַשן—בעהישטאַדלעס מענדעלע מויכער-ספֿאַריס, סייפֿער רישאָין“.

אין 1881 נעמט ער אָן די שטעלע פֿון אַ פֿאַרוואַלטער פֿון דער טאַל-
מעדטוריע אין אָדעס. די דאָזיקע שטעלע האָט ער פֿאַרנומען ביז די לעצטע
טעג פֿון זיין לעבן.

אין 1884 גיט אבראמאָווִטש אַרויס זיין פֿינפֿאַקטיקע דראַמע „דער
פּרינץ ווײַז“.

אין 1886 ארבעט ער איבערן „ווִינטשפֿינגערל“ (די ערשטע טיילן גע-
דרוקט אין שאַלעם-אלייכעמס „ייִדישע פֿאַלקס-ביבליאָטעק“).

אין 1899 פֿאַרעפֿנטלעכט אבראמאָווִטש זיין אַוטאָביאָגראַפֿישע דער-
ציילונג „שליממע רעב כאַימס“.

אין דעקאַבר 1910 איז געפֿייערט געוואָרן אבראמאָווִטשעס 75-יאָר־יקער
יוביליי.

גרויס איז אבראמאָווִטשעס באַדייטונג פֿאַר דער ייִדישער ליטעראַטור
און שפּראַך. „ער איז דער ערשטער, וואָס האָט געהאַט ליבע און אַכטונג צו
דעם ייִדישן וואָרט, און האָט עס געהאַלטן און דערצויגן ריין. ער איז דער
ערשטער, וואָס האָט אַ ייִדישן סטיל באַשאַפֿן, זיין אינדיווידועל ייִדישן סטיל.
אזוי רעט מענדעלע אפֿן לאָשן פֿון פֿאַלקס“ (י. ל. פערעץ).

מענדעלע מויכער־ספֿאַרים (ש. י. אבראמאָווִטש)

3. די טאַקסע

אַמער מענדעלע מויכער־ספֿאַרים—זאָגט מענדעלע מויכער ספֿאַרים: גע-
לויבט איז דער בויער, וואָס האָט באַשאַפֿן גרויסע יאמים, זייער פֿיל טייכן:
דעם גילעס, דעם טעטערעו און דעם באַר־מטן טייך גנילאפּיאטקע, וואָס האָט
באַשאַפֿן די הארעכוישעך, די מידיבאריעס, פּוסטינעס, אַסאַך ווילדע מעקוימעס
און די גרויסע ייִדישע שטאָט גלופּסק. געלויבט איז זיין ליבער נאָמען, וואָס
האָט אונדז, יידן, אויסגעוויילט פֿון אַלע אומעס און האָט אונדז געלייטזעליקט
מיט אַ טאַקסע, מיט אַ קעסטעלע, מיט פּאפּעטשיטעלעס, מיט גאַבאַים, מיט קאהאַלס-
לייט, מיט פּאווערענעס, מיט בויערעס, יאַשראַגנים, שטאַדלאַגנים, און מיט זייער
פֿיל באטלאַגנים. געלויבט איז דער בויער פֿאַר אַלצדינג, וואָס ער האָט באַשאַפֿן
געלויבט איז ער פֿאַר די ווילדע כאַיעס: לייבען, לעמפּערטן, וועלף, בערן און
פֿאַר די באַלעטאַקסעס. געלויבט איז ער פֿאַר די בעהיימעס, פֿאַר די אַקסן,
פֿאַר די פֿערד, פֿאַר די אייזלען, פֿאַר די גלופּסקער פֿיינע בריעס און פֿאַר דער
גאַנצער כאַפּטע באַלעטויעס... נישט דאָס אָבער בין איך אויסן, איך דאַנק און
לויב גאָט, וואָס ער האָט מיך באַהאַרצט און מיר געהאַלפֿן אָפּצודרוקן די דאָ-
זיקע שרעקלעך שיינע מאַיסע. כּי האָב נישט געזשאלעוועט קיין מי, נישט קיין
געלט און האָב נישט געקוקט דערוף, וואָס אַ טייל וועלן אָף מיר שטאַרק

ברויגעז זיין. די מאַיסע איז, כּילעבן, עמעס. איך האָב יא, אָסער, נישט אויסגע-
טראַכט פֿון דעם קאַפּ. הערט נאָר, יידן, הערט נאָר, וואָס עס איז געשען:

מאַיסע שעהאַיף קאך האַיף. היינטיקן טאָג נאָך סוקעס האָב איך מע-
קאַבל געווען אַ פּאַסילקעלע, וואָס איז אָנגעקומען דורך דער פּאַטשט גלייך צו
מיר אָף מיין נאָמען. איך האָב טכילעס געמיינט, אַז דאָס מוז זיין פּעקלעך צו-
צעס אָדער קינדערשע וולוסשקענע יארמעלקעלעך אויכווימע אַזעלכע זאַכן.
נאָר אַז איך האָב עס אפֿגעפֿנט, האָב איך אַרויסגענומען אַ גאַנצן פּאַק פּאַפּירן,
פֿאַרשריבן פֿון אַלע זייטן, און צווישן זיי איז געלעגן אַ ברויזל, וואָס אין אים
איז געשטאַנען געשריבן די דאָזיקע ווערטער:

„לעראַביינו האנאגיד האמפורסעם, מויהורער מעגדל ניירוי-יאָר. היינטי,
אזוי ווי איר האָט אַ שעם אין דעם היגן ווינקל פֿאַר אַן ערלעכן מאַן, אזוי ווי
מיר ווייסן, אַז איר פֿאַרט טאַמיר אַרום אין אַלע ייִדישע מעקוימעס מיט ספֿאַרים
און איר זייט אַמאַל אַ באַלן אָפּצודרוקן מאַיסעס אָף אייערע הויזאַעס, בעכייין
שיקן מיר אייך דאָ אַריין אַ שרעקלעכע מאַיסע, וואָס איז פֿאַרלאָפֿן אין אונד-
זער שטאָט און בעטן אייך, אַז איר זאָלט מויכל זיין און אָפּדריקן, וועט איר
אייך פּאַשעס קוינע זיין אוילעמהאַבע. דאָ שטייט באַשריבן די שטויטשקעס פֿון
אונדזער גלופּסקער באַלעטויעס, וואָס האָבן זיך אַליין אָנגעוואָרפֿן אָף
דער אומגליקלעכער שטאָט געבעך מיט זייערע טויוועס און פֿירן איטלעכן באַ-
דער נאָו. זיי האָבן שוין באַ אונדז אַרויסגעצויגן די קליי פֿון די ביינער, מיר
ליידן, מיר ווערן פֿאַרשוואַרצט, מיר עסן נישט קיין פֿלייש, מיר האָבן שוין אַ פּאָ-
נים, ווי די רוכעס, און קאַנען שוין מער נישט אויסהאַלטן פֿון די טויוועס. מ'האָט
שוין אַפֿילע געפרוּווט שרייען, שרייבן פּראַשעניעס, נאָר וואָס הערן זיי אַ וועלט?
זיי זיינען רייך, זיי זיינען גאַבאַים, פּאַפּעטשיטעלעס, און די גאַנצע שטאָט איז
באַ זיי אין די הענט. זיי האָבן פּאָווערענעס, זיי האָבן שטאַדלאַגנים, וואָס גע-
מען גרויסע זשאַלאָוואַניעס פֿון אונדזער בלוט, פֿון אונדזער געלט, און באַ-
גראַבן אונדז נאָך צען איילן אין דער ערד, אַקלאַל, דער מאַלעכאַמאָוועס שעכט
און בלייבט גערעכט. מיר זעען זייער גוט ארויס, אַז מיט שרייען, מיט פּראַ-
שעניעס וועלן מיר גאַרנישט מאַכן. די באַלעטויעס וועלן זיך אומעטום קאַנען
פֿאַרענטפֿערן, און זייער פֿאַרענטפֿערן זיך וועט אונדז נאָך קאַסטן געלט, עס
וועט אַלצדינג אויסגיין צו אונדזער קאַפּ... מיר ווילן נאָך פּרוּוון איין מיטל:
אָפּדריקן די דאָזיקע מאַיסע, וואָס איינער פֿון אונדזערע שטאָט-לייט האָט
זי אָנגעשריבן. זיין נאָמען וויל ער דערווייל נישט מעגאַלע זיין, מאַכמעס קאמא
טאַמנים. מיר פֿאַרזיכערן אייך, אַז אַלצדינג, וואָס דאָ שטייט, איז עמעס, מיר
קענען אַפֿילע שווערן אין טאַלעס און אין קיטל. פֿאַרקערט, דאָ פֿעלט נאָך
זייער פֿיל זאַכן. מיר בעטן אייך, ר' מענדעלע, טוט אַ מיצווע און דרוקט אָפּ
די מאַיסע, אונדזערע נעמען קאַנען מיר אייך איצט נישט אויסשרייבן, נאָר איר
זאָלט וויסן, אַז אין אונדזער בריוו שרייט צו אייך אַ קאָל פֿון אַסאַך צעבראָ-
כענע הערצער, פֿון אַסאַך אומגליקלעכע יידן—דאָס איז אַ קאָל פֿון אַרעמעלייט,
פֿון נויטבאַדערפֿטיקע, פֿון באַלמעלאַכעס און פֿון דערשלאָגענע מענטשן, וואָס

מע דוועט זיי ווי קען און מ'לעבט זיי נישט קיין קאפ אונטערן; דאס איז
א קאל פון פארוויסטע ווייבער און קינדער, וואס מ'האט זייערע טאטעס נע-
בעך פארשיקט און איינגעזעצט אין די טורמעס; דאס איז א קאל פון אסאך
דערשלאגענע, פארוואגלטע יידישע קינדער, הערט, ר' מענדעלע, דאס קאל,
פאלגט און דרוקט אס די מאיסע, טאמער וועט דורך דעם נוצמען ווערן
א טויווע.

יידן, כ'לעבן, וועלן דידאזיקע מאיסע קויפן, ווארעם עס קען זיין, אז זי
פארלויפט זיך נישט נאך אין גלופסק אליין, נאך עפֿשער טאקע אויך אין אנדע-
רע יידישע שטעט...

אס דאס איז אין קורצן דער בריוו, וואס איך האב מעקאבל געווען.
איך האב איבערגעלייענט די מאיסע און האב מיר פארגענומען זי אפצודרוקן. נישט
אזוי גיך טוט זיך אבער ווי עס רעט זיך. איך האב גענוג געהאט צו זינגען
און צו זאגן ביז איך האב דערלעבט צו זען א געדורקט בלעטל. דער קסאוו-
יאד איז נישט געווען ריין געשריבן, ערטרעווייז פארפלעקט מיט טינט, פיל סצע-
נען זיינען געווען פארווענט, נישט געשטאנען קעסיידער, היינט אין א פאר ער-
טער האט גאר געפֿעלט בלעטלעך. דער שרייבער האט זיך, אפאנגס, געאיילט.
אקלאל, עס איז מיר גענוג די אויגן ארויסגעקראכן ביז כ'האב אלצדינג צונויפגע-
שטעלט. איך האב מיר נישט געקענט איינהאלטן און ערטרעווייז אריינגעמישט
מייע א פאר ווערטער פון דעם, וואס איך האב געזען—געהערט אף מייע
נעסיעס, אכויך דעם האב איך געמאכט א באזונדער צעטל פון די אלע פערזא-
נען, וואס קומען פאר אין דער מאיסע, קעדיי זיי זאלן אלע שטיין פאר די אויגן
און מ'זאל זיי טאמיר געדענקען. אס קוקט זיי, זייט מויכל, אן, דאס זיינען די
פארשינענע:

ר' איצעק וואלף ספאדיק.

ר' שמאיע טאם.

ר' מוישע באלטאכלעס.

ר' יויסעף מעכעטייסע.

ר' יודעלע שטאנדהאפט.

ר' יאסעלע שינדער...

ר' נאסן שיפרעס...

ר' ריוון פיאווקין...

דאס זיינען די טוועי האיר, פאפע-
טשיטעלעס פון דער טאקסע, אלע זיי-
נען באלעצדאקעס, אבער גאר איבער
א פרעמדער קעשענע, אלע זיינען גאטס
סטראפצעס, פֿרומע קאשערע יידן.

געוועזענער נעמאן אין פראקעט, היינט
לעפאנים דער באטאקסע.

אויך קלוימערשט א באטאקסע, א
וילדער באל-אייצע און א שטאט-בוי-
רער.

דער שטאט-פאָווערענע, היינט אויך
גלאסנע.

צווייטער אקט

ערשטע סצענע.

א מלאווע-מאלקע בא מוישע באלטאכלעס. די קנפֿיע פאָעטישטעלעס זיצן אַרױם טױש, אף אים
שטייען פֿלעשלעך בראַנפֿן און וויין. א גרויסער פאלומעשיק מיט א געבראָטענער גאנז און א טע-
לער מיט אייטערלעך.

ספאדיק (האלט א קאס אין דער האנט). לעכאנים, יידישע קינדער, גאט זאל געבן
יעשועס אונזעכאמעס אף יידן און טאקע דערביי א שנאט-פארנאסע (ער פאר-
גלאצט די אויגן צו דער סטעלע). ייסראָעל אַמכאָ צריכים פארנאסע! עס איז
היינט זייער א שלעכטע צייט! (ער קרעכט און טרינקט אויס דעם קאס).

די קנפֿיע (קרעכט אויך מיט די קויסעס אין די הענט). עס איז היינט זייער א
שלעכטע צייט, האַשעמיסבאָרעך זאל ראַכמאַנעס האָבן! לעכאנים, ריוואָלף,
לעכאנים! זאל, טאקע זיין זאריינג וועכאספיינג יארבע קאכיל (אלע טרינקען
און פֿאַרבייסן).

מויִשע באלטאכלעס. (האלט א פאלקע אין דער האנט) עס איז, כ'לעבן, גאר
קיין טאכלעס נישט צו לייון 25 קאפיקעס פאר איין אקע פלייש אין אַזא
שלעכטער צייט, גענוג, וואס מיר כלאַפאָטשען זיך נעבעך מיט דער טאקסע
לעטויוועס האקלאל, פארוואס נעבעך זאלן מיר דערלייגן פון אנדזער
קעשענע?

טאם. פארוואס נעבעך זאלן מיר דערלייגן?

שטאנדהאפט. דערלייגן זיינען מיר אַוואַדע נישט מעכעווע, יענער זאל
זיך עסן פלייש, און מיר זאלן פאר אים דערלייגן! פאָשעט איז פאָשעט.
מ'דארף פארגרעסערן דעם מעקעך פון פלייש.

ר' יויסעף. מעכעטייסע! הא, מע מעג טאקע פארגרעסערן.

ספאדיק (ויפֿצט). אַוואַדע איז אַ ראַכמאַנעס, כ'לעבן, אף די אַרעמעלייט,
אף די אַרעמע יידן נעבעך, גאר וואס זאל מען אַבער טאָן? גאט קען
אַוואַדע העלפֿן... דערווייל, מיין איך, וועט נישט קיין סאך זיין אַרופֿציען
א פאר קאפיקעס אף דער אקע.

ר' יויסעף. מעכעטייסע, וואס קאן עס שאדן, הא?

טאם: פארוואס נישט דריי?

שטאנדהאפט. פארוואס טאקע נישט פיר? פיר איז דען אסאך? וואס איז,
די שטאט דארף דען ווייניק האבן? פֿונדאנען וועט מען עס נעמען אף
אלע היצטארכעס?

ספאדיק (פֿאַרגלאַצט די אויגן און קרעכט). אַוואַדע איז צאָרכיי אַמיינג מער-
ביס. יידן נעבעך דאַרפֿן זייער פֿיל האָבן, נו, זאל שוין זיין, אויב יא
אזוי, טאקע פֿינג, איין מאָל איז נישט רעכט קיין זוגעס און צווייטנס צו
א גלייכן מיספער דרייסיק.

ר' יוסי ע.ף. מעכעטייטע! דרייסיק, זאל זיין דרייסיק.

מ'ישע באלטאכלעס. און איך זאג איך, אז דאס איז, כ'לעבן. אויך קיין טאכלעס נישט, בארעכנט זיך נאך גוט, וואס איז דרייסיק קאפיקעס אין אזא צייט? פאלגט מיר, כ'לעבן, לאזט מיר אויך עפעס פריבאווען.

ר' יוסי ע.ף. מעכעטייטע, כ'לעבן, זאל ער עפעס אויך פריבאווען. ער איז דאך אויך א פאפעטשיטעל...

שטאנדהאפט. כאפט זיך נישט אזוי צו, מיין ליבער ר' מוישע! עמעס טאקע, איר האט רעכט, איר האט אויך א דייע, מ'קען אבער נישט אלץ אה איין מאל, לעסאטע דארפֿט איר האבן אזא רעכענונג: אין גלופסק גייט ארום אן ערעד פֿון 17 ביז 18 טויזנט אקעס פֿלייש א וואך, כוז אויפֿעס, היינט, אז מ'צוט ארום נאך 5 קאפיקעס אה דער אקע, מאכט שוין דאס ביסל אליין אויס לעערעד 900 רובל א וואך; אין א יאָר איז 52 וואָכן, קענט איר איך שוין אליין צונויפֿרעכענען ד' סומע, דער-ווייל מוזן מיר זיך באנוגענען מיט דער קליינער סומע און ווייטער וועלן מיר זען, מ'קען נישט אלץ אה איין מאל.

ספאדיק. לאַמיר זיך, ר' מוישע, נויטעג זיין ווי אונדזערע הייליקע כאכא-מים האָבן געזאָגט: "טאָפֿאַסטאָ מועט טאָפֿאַסטאָ". דאָמיר זיך לעסאטע באנוגענען מיט דער קליינער סומע, אַ ראַכמאַנעס כ'לעבן, אָף די אַרעמעלייט. זאָלן זיי לעכאַדאַפֿאַכעס נעבעך ביסלעכווייז געוואָינט ווערן.

טאם. פֿאַרוואָס זאָלן מיר נעבעך ליידן?

ספאדיק (טרייטט טאמען). שא, כ'לעבן, ר' שמאיע, נו, וואָס קען מען מאכן, כ'לעבן, נישקאשע, האשעמיסבאָרעד וועט אונדז דאָרפֿן העלפֿן, לעסאטע זאָל אונדזערע איבערגיין, דערנאָך, ווי זאָגט שטאנדהאפט, וועלן מיר זען, מ'קען נישט אָף איין מאל איבערציען דעם בויגן. געדענקט איר, ווי מ'האט זיך נויטעג געוועזן טכילעס, ביז מ'האט געשטעלט אָף 25 קאָפֿיקעס? אַ ראַכמאַנעס, כ'לעבן, אָף די אַרעמעלייט, מ'קען נישט אלץ אָף איין מאל.

שטאנדהאפט. דער אוילעם זאָגט, אַ גאָיש שפּריכוואָרט איז לעהאָוודל ווי אַ געמאָרע, טישע יעדעש — דאָלשע בודיעש, דאָס הייסט ר' איצע וואָלף, אָף יידיש, אז מען פֿאַרט פאַמעלעך, פֿאַרט מען ווייטער איין.

ספאדיק. ווי קומט צו זיי אזא גלייכווערטל? זיי האָבן עס אַוואַדע גע-נאשט בא יידן... דער עמעס איז טאקע, מיטאָר זיך נישט איין, מ'דאָרף נישט אָף איין מאל איבערציען דעם בויגן, פֿאַרשטייט איר?

ד' קנופֿיע. מיר פֿאַרשטייען, מיר פֿאַרשטייען, פֿאַרוואָס זאָלן מיר עס נישט פֿאַרשטיין?

צווייטע סצענע.

(דוועלביקע קנופֿיע. פֿאווקין קומט אריין שטארק פֿרילעך)

פיאָווקין. אַ גוטע וואָך! פֿאזדראווליאַני אָף אַ פֿולער וואָך! גאָט האָט געהאַלפֿן, עס איז אָנגעקומען!... איצט, זעט איר, קומט אַ גלעזל וויין. (ער גיסט זיך אָן אַ גלעזל וויין, טרינקט אויס און פֿאַרבייסט מיט אייטערלעך.)

ד' קנופֿיע (שטארק פֿארווינדערט). וואָס אָנגעקומען? אַ וואָס אָנגעקומען, וואָס? פיאָווקין. דאָס געלט! ד' אָבשטשעסטווענע הונדערט טויזנט קערבלעך אָנגעקומען.

ד' קנופֿיע. (אין איין קאל) וואָס זאָגט איר?

פיאָווקין. דאָס, וואָס איר הערט.

ספאדיק (פֿאַרגלעכט ד' אויגן). איך דאַנק דיר און לויב דיר גאָט (צו טאמען) נו, ר' שמאיע, היינט זעט איר, האשעמיסבאָרעד העלפֿט פֿאַר ערלעכקייט, האַ, וואָס האָב איך איין געזאָגט? ערשט נישט לאנג געזאָגט? אָס האָט איר אַ מויפֿעס!

באלטאכלעס. היינט זעט איר, אז אינגאנצן איך! איך טאקע האָב אלץ געזאָגט: וואָס וועט זיין דער טאכלעס פֿון אזוי פֿיל געלט, וואָס האָט זיך פֿון דער טאקסע אָנגעזאמלט באַ דער קאזנא נאָך פֿון גאנץ לאנג? טאקע סאמע פֿון דער הייסער מינוט, וואָס מיר זיינען געוואָרן פֿאַפֿע-טשיטעלעס, קימאט פֿון דער ערשטער רענע האָב איך אלץ געשרייען, וואָס וועט זיין דער טאכלעס פֿון אזויפֿיל געלט, פֿון אזא סומע געלט? לאַמיר ארויסנעמען דאָס געלט!

ספאדיק. זעט איר, איך האָב טאקע גוט געראטן. מ'זאָל שרייבן, אַז מע דאָרף דאָס געלט אָף אַ ביקער-כוילים, דאָס האָט אַסאך געהאַלפֿן.

פיאָווקין (מיט כאַפֿע). יא, זיין טאקע האָבן געזאָגט, אַ ביקער-כוילים, האָט ר' איצע וואָלף געזאָגט.

באלטאכלעס. אַ גרויסע כאַכמא, ער האָט געזאָגט! וואָס איז דאָס פֿאַר אַ טאכלעס? מע האָט געדאַרפֿט, פֿאַשעט איז פֿאַשעט, ארויסנעמען דאָס געלט סטאם, אזוי וואָלט געווען אסאך בעסער, בעכאַל אויפֿאַנים בעסער!

ר' יוסי ע.ף. מעכעטייטע, אזוי וואָלט טאקע געווען בעסער, סטאם איז אַוואַדע בעסער!..

טאם: ווער האָט עס געדאַרפֿט וויסן, וואָס מיר וועלן מיט דעם געלט טאָן? ווער האָט זיך צו מיטן אין אונדזערע אייטאָקס? מיר זיינען דאָך פֿאַפעטשיטעלעס!

שטאנדהאפט. מ'האט דאָך געמוזט וויין דער קאזנא, אָף וואָס מע פֿאַר-ברויכט דאָס געלט. דעם כעשן מאַכן — דאָס איז שוין אונדזער זאָך.

ספאדיק (טרייטט טאמען). כ'לעבן, זאָרגט נישט, ר' שמאיע, האשעמיסבאָרעד וועט העלפֿן. נישקאשע, כ'לעבן, אזוי איז בעסער. פֿאַרשטייט איר?

ד' קנופיע. מיר פארשטייען, מיר פארשטייען, פארוואס זאלן מיר עס נישט פארשטיין?

פ'א ווק'ן (מיט א גענייטע-שטיינעלע צו ר' מוישע באל-טאכלעס). גלויבט מיר, רעב מוישע, איך פארשטיי אויך א טאכלעס-זאך, וואס עס נוצט פאר דער שטאט. עס וועט אויסקומען, אימירצעשעם, ווי מע זאגט, אגיל וועט-מען, קיילעכדיק און שפיציק!..

שטאנדהאפט. איצט ראבויס! דארף מען זיך באטראכטן, וואס מיר האבן מיט ד' איבעריקע געלט צו טאן פארשטייט איר?

באלטאכלעס (מיט א ויס שטיינעלע). איך האב געוואלט בעטן דערפון א גמילעסכעסער.

ר' יויסעף. מעכעטייטע, מיר אויך א גמילעסכעסער.

פ'א ווק'ן (צו ר' מוישע באלטאכלעס). נו, א גמילעסכעסער — דאס איז דאך א מצווע, א יידישע זאך. דאס איז דאך איינס פון דווארן שטאין לאהעם שוין (צו זיך איין אין דער ווייט מיט א שטיינעלע) דערפאר וועט ד' שטאט האבן אוילעמהאבע!..

ספאד'ק. איך וואלט געוואלט בעטן א זעקס-זיבן טויזנט קערבלעך אף קאבצינסקעס אטראטע.

שטאנדהאפט. מיין דייע וואלט געוועזן, אז מע זאל דערווייל ד' געלט איינלייגן.

ר' יויסעף. מעכעטייטע, לייגט עס איין בא מיר.

באלטאכלעס. בא אייך, ר' יויסעף, איז קיין טאכלעס נישט. איך קען בעסער פארטאן געלט, איך האב גראד איצט א פלאן.

שטאנדהאפט. א פלאן האב איך א בעסערן, איך נעם ד' געלט אף מיר. ד' קנופיע (איז איין קאל). ניין, ניין, אזוי איז נישט גוט, זאל בעסער זיין ווי פריער.

טאם. מיר קומט פון דער שטאט געלט, וואס האט מען געבען צו מיר?

ספאד'ק. און מיר קומט אויך פון דער שטאט געלט, פארשטייט איר?

ד' קנופיע. מיר פארשטייען, פארוואס זאלן מיר עס נישט פארשטיין? אונדז קומט אויך געלט פון דער שטאט...

פ'א ווק'ן (דערווייל צו זיך אליין אין דער ווייט). איך פארשטיי, איך פארשטיי, עס קומט זיי נישט פונם יאכיד, אשטייגער פון דעם, יענעם, נאך גלאט סטאם פון דער שטאט. דאס איז א גרויסער קילעק (צו דער קנופיע מיט כאניפע) עס פארשטייט זיך, עס קומט אייך פון דער שטאט, איך בין אן איידעם, עס קומט אייך.

באלטאכלעס. נו, וואס וועט זיין דער טאכלעס פון דעם וויין, בראנפן, גאנדז, אייטערלעך? מע דארף עס אויסטרינקען, אופעסן, איך בעט אייך, טוט עפעס, לאזט זיך נישט בעטן.

ר' יויסעף. מעכעטייטע, עס כאלעשט מיר טאקע דאס הארץ. (ער נעמט א קאס אין דער האנט) לעכאים מיט אלע פיירושים! לעכאים! מעכעטייטע,

א קאס אין דער האנט) לעכאים מיט אלע פיירושים! לעכאים! מעכעטייטע,

יידן זאלן געבען אפגעריכט ווערן, מעכעטייטע, ר' מוישע וואלף, זאל זיין אזוי ווי איר זאגט, יידן זאלן בלייבן דאס, וואס זיי זיינען, מעכע-טייטע, אזוי איז אפגעריכט בעסער.

ד' קנופיע. לעכאים, לעכאים! יידן זאלן טאקע בלייבן דאס, וואס זיי זיינען, האשעמיסבאָרעך זאל אף אונדז ראכמאנעס האבן (מע טרינקט אין מע עסט).

דריטע סצענע.

די קנופיע איז א ביסל פארלעקט, זינגען איילאָהוס גאנץ פריילעך, שטאנדהאפט זיצט אין ווינקעלע, רויכערט א סיגאר און סוירעט זיך מיט פיאוקינגען. ד' גלאסנעס קומען אריין אין סאך-כיידער.

ד' גלאסנעס (פארווונדערט איינער פון איין ווייט, דער אנדערער — פון דער צווייטער ווייט טור). מיטרינקט, מעסט, מ'איז פריילעך! איז דאס גלאט א מלאווע-מאלקע אָדער עפֿשער עפעס טאקע א סימכע!

איינ גלאסנע. אן איז פיאוקינג! מע דארף אים א ווונק טאן און אים פֿרעגן.

צווייטער גלאסנע. א! איך ווייס שוין, ס'איז א כאסענע! עס איז א גוטע כאסענע! איך קען ד' קאלע, זייער א שיינע!

ערשטער גלאסנע (נאך מער פארווונדערט). ווער כאסענע? ווער קאלע?

צווייטער גלאסנע (מיט א שטיינעלע). ד' קאץ! מ'מאכט כאסענע ד' קאץ.

ערשטער גלאסנע. דו ביזט מעשווגע!

צווייטער גלאסנע. דו ביזט כאסערדייע! דו קענסט זיך נישט אָנשטויסן,

דו האָסט נישט קיין סיכל פֿאר א קאץ. איך זאָג דיר טאקע נאָכאמאָל:

מ'מאכט כאסענע ד' קאץ, ד' קאץ, וועלכע איז היינט אנגעקומען ד' פאָ-

פעטשיטעלעס, ד' שיינע אָבשטשעסווענע קאץ, היינט פֿארשטייטסטו שוין? יא, א שיינע קאלע, זיי מעגן זיך פֿרייען.

ערשטער גלאסנע. א-א! אט איצט פֿארשטיי איך. דער קאפ איז מיר

היינט אזוי פֿארשלאָגן, אז כווייס, אָסער, נישט אף וועלכער וועלט איך

בין. א קאטאָוועס עפעס? מיר קענען כאָלילע פֿארפֿוילט ווערן אין אסטראָג!

צווייטער גלאסנע. און דאָ טאָר מען נאָך נישט זאָגן ד' פאָפעטשיטע-

לעס א גראָב וואָרט! ווער האָט אונדז דען געמאכט און ווער קען אונדז

ווידער אויסמאָכן, ווען נישט טאקע זיי!... ביפֿראַט נאָך איצט, אז עס איז

ד' צייט פֿון ד' וויבאָרעס. גוט איז טאקע נאָר פיאוקינגען, ער ווייסט

נישט דעם טאָם פֿון ד' וויבאָרעס, ער פֿארלעבט קאָהאָלם געלט, וויפֿל ער

וויל, און טאָנצט אף אלע כאסענעס. ער וועט, נישקאָשע, פֿון דער כא-

סענע אויך אַראָפֿנעמען א גוט ראשכּוידעש.

ערשטער גלאסנע. וואָס וועלן מיר דאָ שטיין. דער גאַלאָוואַ וואָרט

אף אונדז אין איינע צאָרעס. עס ציטערט געבען אף אים די הויט. (ווי

גייען אריין אין כיידער צו ד' סאָפעטשיטעלעס).

די קנופֿיע (צו די גלאסנעס) און ברוכים האַבאָיִם! זיצט, מאַכט בראַכע, כאַפט עפעס!
 די גלאסנעס. אַ שיינעם דאַנק, עס איז איצט אונדז נישט אין קאָפּ. דער רעוויזאָר איז געקומען!
 שטאַנדהאַפֿט (אָפּטל דערשראָקן). וואָס. אַ רעוויזאָר? אַ רעוויזאָר איז געקומען? פֿיאַווקין. (גייט אַ מאַך מיט דער האַנט) אַ וואַזשנע זאָך! וואָס איז דאָס אַזוינס אַז ער איז געקומען?
 ספּאָדיק (קרעכצט). אַך, זייער אַ שווערער גאַלעס! אַט האָט איר אַ רעוויזאָר! מיר זיינען באַאָוואַניסירט האַראַביס אין גאַלעס, האַשעמיסבאַרעך זאָל ראַכמאַנעס האָבן.
 ר' יוֹסֶעף. מעכעטייטע, אַוואַדע וואָלט בעסער געווען, מיר זאָלן נישט זיין אין גאַלעס.
 טאַם. נאָט אייך אַ רעוויזאָר אַף אונדזער קאָפּ! פֿאַרוואָס זאָלן מיר נעבעך מער פֿון אלעמען לידן גאַלעס!
 באַל־טאַכלעס. אַ שיינער טאַכלעס, כִּלעבּן נויט, אַז ער איז גע- קומען, וועמען גייט עס אָן?
 די גלאסנעס. סטייטש, ער וועט מאַרגן רעוויזירן די ביכער אין דומע! דאָרט וועט ער געפֿינען די פּראָפּערן, מאַכמעס איר האָט שוין אַזאַ לאַנג געצייט נישט אַריינגעטראָגן, ווי עס געהער צו זיין, די ראַטע פֿון דער טאַקסע, און אין דער קאַסע פֿעלט געלט... האָט אַף אונדז נישט קיין פֿאַ- ריבל, וואָס מיר זאָגן אייך. דער גאַלאַוואַ גייט אַרום אָן אַ קאַפּ, מיר ווערן אויך שיר נישט מעשוּגע פֿאַר פּאַכעד, איר ווייסט מיט וואָס דאָס שמעקט? דאָס שמעקט מיט סיביר, שמעקט עס!
 פֿיאַווקין. אַז איר האָט מוירע, ליענט קרישמע, גייט, זאָג איך אייך, זאָגט דעם גאַלאַוואַ, ער זאָל, דער נאָר, קיין מוירע נישט האָבן.
 ספּאָדיק. עס וועט מיטשטאַמע מיט גאַטס הילף זיין גוט, פֿאַרשטייט איר? די קנופֿיע. מיר פֿאַרשטייען, מיר פֿאַרשטייען, פֿאַרוואָס זאָלן מיר עס נישט פֿאַרשטיין? מ'דאַרף זיך נאָר מיקויעך דעם אַ ביסל מעיאַשעו זיין (ווי אלע, כּוץ די גלאסנעס, גייען אַריין אין אַן אַנדער כּוידער).

פֿערטע סצענע.

(די גלאסנעס אליין, רערגאָך די גאַנצע קנופֿיע).

ערשטער גלאסנע (קוקט אַף דעם טיש). זיי האבן זיך דאָ, אַפּאָניס, גוט מעסאַמיען געוועזן! זע נאָר, זע, וואָס איז אַנגעשטעלט אַף דעם טיש. צווייטער גלאסנע. זיי מעגן זיך פֿרייען, זיי האָבן גוטע יאָרן, אַ קליי- ניקייט, זיי האָבן אַן אַרענדע אַן ראַטע! וואָס אַ טאַג פֿאַרגרעסערט מען דעם מעקעך פֿון פֿלייש, אַרעמעלייט ווערן פֿאַרשוואַרצט, עסן ביי- נער, קאָדאַכעס, רעווינעס, זיי האָבן, נישקאַשע, אין די עטלעכע יאָרן, וואָס זיי זיינען פּאַפּעסשיטעלעס, אַנגעשאַטן פֿעסער מיט גאַלד!

ערשטער גלאסנע (מיט אַ ביסער שטייכלעס). זיי האָבן דאָך גענומען די טאַק- סע פֿאַר דער שטאַט, זיי האָבן דאָך אַ טויווע געטאָן דער שטאַט. צווייטער גלאסנע. אַ שיינע טויווע, כִּלעבּן זיי ווערן נישקאַשער, און אַף דער שטאַט נעבעך וואַקסט ביסלעכווייז אַ נעדאָיאָם, מ'קען שטארבן פֿון אַזעלכע טויוועס.
 ערשטער גלאסנע. איך מיינ, די באלעטויוועס וועלן זיך מאַרגן אַפּ- שאַקלען מיט אַ היפּשן גראַשן!
 צווייטער גלאסנע. זיי וועלן, נישקאַשע, נישט דערלייגן פֿון זייער קעשע- נע. איך מיינ, מאַרגן וועט טייערער ווערן דער מעקעך פֿון פֿלייש, אווא- דע מער מיט עטלעכע קאַפּיקעס אַף דער אַקע! פֿון זייער היינטיקער אַסיפּע, מיינ איך, וועט דער שטאַט קיין גוטס נישט אַרויסקומען.
 ערשטער גלאסנע. וואָס זאָגסטו! עס איז שוין אָן דעם אויך זייער טייער דער מעקעך פֿון פֿלייש, כִּהאַב מוירע, מ'וועט שרייען.
 צווייטער גלאסנע. ווער וועט שרייען? אומשטיינס געזאָגט, ווער וועט זיך אַנרופֿן אַ וואָרט? דו קאַנסט נישט די היגע מענטשן, זיי זיינען טרוםן, האָבן מוירע פֿאַר אַ פֿליג, מע מעג זיי אפֿילע דעם קאַפּ אַפּ- דרייען, וועלן זיי נישט ריידן קיין וואָרט.
 ערשטער גלאסנע. עפעס מאַכן זיי צופֿיל שיעס, עפעס זיינען זיי זיך דאָרטן צופֿיל מעיאַשעו. דער גאַלאַוואַ נעבעך זיצט דערווייל אין גע- האַקטע ווונדן.
 צווייטער גלאסנע. שא, מ'הערט שוין אַ קאַל. אַט, דאכט זיך, גייען זיי. (די קנופֿיע קומט אַריין).
 ספּאָדיק (צו די גלאסנעס). נו, גייט רויק אהיים, פֿיאַחקין פֿאַרט היינט אַריבער צו דעם רעוויזאָר...
 די גלאסנעס. אויב אזוי, גייען מיר, און האָט אייך אַ גוטע נאָכט.
 פֿיאַווקין. ווארט, ווארט, אַט גיי איך אויך, איך וועל מיך אויך זעצן פֿאַרן טאַקע פֿאַר אייערע אויגן (ער זעגט זיך מיט דער קנופֿיע און גייט אוועק מיט די גלאסנעס).

פֿינפֿטע סצענע.

(די קנופֿיע קלייבט זיך אוועקצוגיין, פּלוצלינג קומט אַריין אַ כּאליאסטערע באַלמעל־אַכעס, אַרעמעלייט).

די כּאליאסטערע (אין איין קאַל). מיר בעטן אייך מעכילע, ראבויס! וואָס מיר זיינען אייך מאַטריעך, מיר זיינען דאָך נישט מער ווי פּראָסטע מענטשעלעך. די קנופֿיע (קוקט אָן די כּאליאסטערע פֿאַרווונדערט). זאָגט געשווינד, וואָס איר ווילט, וואָס ווילט איר?
 די כּאליאסטערע. וואָס זאָלן מיר וועלן? עס, דערלעבט מאַשיעכן. מא נאָימאַר אומא נעדאָבער, מיר זיינען, כִּלעבּן, פּראָסטע מענטשעלעך, זייט אונדז מויכל, ראבויסיס, אַט האָט איר, וואָס אַף דער לונג-דאָס אַף דער צונג.

די קנופֿיע. מיר ווייסן נישט וואָס איר ווילט, זאל איינער ריידן!
א שניידערל. טאקע ווו טוירע, דאָרטן איז כאַכמע, לאָזט מיך, איך וועל
ריידן. לייוו יודייא מאַרעס גיטל. ר' איצע וואָלף, נישקאָשע, קען מיך,
איך האָב זיי אמאל פֿארלאטעט דעם הינטערקיילעך... פראָסטע איז מאסטע,
ראבויסיס! מ'זעט נישט די וועלט...

א שוסטערל. שאַ, איך וועל ריידן! קיינער ווייסט נישט וועמען דער שוין
קוועטשט, ראבויסיס! נאט זעט, ווי איך האָב מיר צעשטאָכן די הענט
מיטן נאָל. זייט אייך מעשאַיער, איין ליכטל אָף דער גאנצער שטוב.
אין איין ווינקל איך מיט די פויעליס, אין דעם אנדערן פליקס מיין ווייב
פֿעדערן, מיר מוטשען זיך, ראבויסיס, אָף דעם שטיקל ברויט, טאקע פאָשעט
בענאפֿשי יאָווי לאכמוי, מיר עטן ווערן. מ'זיצט אין נעץ און קעלט,
די ליכטל ברענט פֿינצטער, שפּריצט, שטעלצט זיך...

א קירושנערל (איין אויג פֿארהאנגען מיט אַ שטיקל צוקער-פאָר). זעט, זעט ראַ-
בויסיס, מיר האָבן שוין די ליכטלעך איין אויג אַרויסגענומען! עפעס
ברענען זיי מיט אַ רויטן פֿלאם, אַז עס שטעכט פאָשעט די אויגן, ווי
מיט אַ מעסער, און דערפֿאר צאָלן מיר דאָך אַווי טייער!

די קנופֿיע. נו, מיילע, וואָס זשע ווילט איר? וואָס ווילט איר פֿון אונדז
האָבן?

די כאַליאַסטערע (אין איין קאָל קימאט מיט אַ געוויין). האָט ראכמאַנעס אָף אונדז,
אַרעמעלייט, טאקע פֿריער גאָט, דערנאָך איר! מיר האָבן שוין מער קיין
קויען נישט אויסצוהאלטן. דער אַרענדאר פֿון די ליכט טוט אונדז אָן
צאָרעס, געבראַטענע לייד.

ספּאָדיק. שאַ, מ'קען טויב ווערן פֿון אייער געשריי! זאל כאַטשע איינער
ריידן.

דער שניידערל. שאַ, שטילער, אוילעם! ר' איצע וואָלף זאָגט דאָך טאקע
ווי אַ ייד אַ לאמדן, שאַ לאָזט מיך, איך וועל ריידן. (צו ספּאָדיק) מ'דער-
לעבט קאם דעם שאבעס אַביסל אַפצורוען און זיצן נא ראספאשקו באם
טיש מיטן ווייב און קינדערלעך. קוים האָב איך מיך נעכטן געזעצט צום
טיש און האָב אָנגעהויבן קאל מעקאדעשי, האָבן די ליכט אָנגעהויבן
זיך צו שמעלצן און צו שפּריצן. מיינער כאפט אַ קוילעטש, לייגט אַנט-
קעגן די ליכט פֿון איין זייט און פֿון דער אנדערער זייט, עס העלפט
נישט, די ליכט קאפ, קאפ, קאפ...

דער שוסטערל. שאַ! אן אקס האָט אַ לאנגן צונג און קען קיין שוין-
פֿער נישט בלאָזן. שאַ, לאָז מיך ריידן. (צו ספּאָדיק) מאַ אַני, מאַ כאַיאַ, איך
בין אַ גרויסער אָני. אַ גאנצע וואָך ווי מ'לעבט, לעבט מען, שאבעס
פֿארזעצט מען אַ מאשקן, כאטש זיך פֿליישיק צו מאכן. כאַטש פֿארוואָס
אַ ביסל געקעכץ. מיט וואָס פֿאר אַ סימכע קוקן די קינדערלעך נעבעך
אַרויס אָף דעם פֿרייטיק צונאכט, עפעס אַ לעק טאָן, עפעס אַ וופּ
טאָן... נו זאָלט איר געווען זען, ווי מיין ווייב האָט נאָר אַפֿגעהויבן די

שיסל צום טיש, האָט זיך צעפֿלאַכטן דער קנויט פֿון די ליכט און אויס-
געפֿלאקערט אין איין מינוט, אַז מיר האָבן געמוזט דאָס ביסל לאַקשן
אין דער פֿינצטער אויסוואַפֿן...

די קנופֿיע. וואָס זשע זיינען מיר שולדיק? וואָס ווילט איר פֿון אונדז
האָבן?

די כאַליאַסטערע. מיר בעטן אייך מעכילע, ראבויסיס. דער אַרענדאר פֿון
די ליכט פֿארענטפֿערט זיך אלץ, וואָס איז, איר נעמט באַ אים 1200
קערבלעך אַ יאָר!

די קנופֿיע (אפֿגעבראכט). מיר נעמען דאָך טאקע דאָס געלט פֿאר אייך,
טאקע לעטווע פֿאר די אַרעמע לייט!

איינער פֿון דער כאַליאַסטערע. אָף דעם סמאך מ'שט ער כאזער אין די
ליכט און לייזט מיט עטלעכע גראָשן טייערער פֿאר איין אקע. דאָס
טראָגט אים אַ יאָר איין נאָך אסאך געלט!

נאָך איינער. און אינגאנצן ווער ליידט? מיר, טאקע מיר אַרעמעלייט.
באַ די נעגירן ברענען לאַמפּן, אַדער שטערן-ליכט, זיי קערן זיך גאָר-
נישט אן מיטן אַרענדאר. פֿון אונדז נעבעך לופעט ער די הויט...

די כאַליאַסטערע (אין איין קאָל). געוואַלד, האָט ראכמאַנעס, פֿאַרקויפֿט
נישט צום אַרענדאר.

די קנופֿיע. ס'טייטש, מיר נעמען דאָך באַ אים דאָס געלט פֿון אייער
טויווע וועגן.

די כאַליאַסטערע. די טויווע קאָסט אונדז זייער טייער!... מיר בעטן אייך,
נעמט נישט באַם אַרענדאר דאָס געלט, זאל ער נישט האָבן קיין טערעץ.
האָט ראכמאַנעס, טוט אונדז נישט די טויווע און נעמט באַ אים נישט דאָס
געלט!...

ספּאָדיק. אַ האַזע אַ ביסל פֿון אַמעראַציום. זיי קומען אונדז זאָגן אַ דייע!!
— טאָם, אָס האָט איר יידן, גייט. טוט זיי טויוועס!...

באַל טאַכלעס. אַ שיינער טאַכלעס, כילעבן. נישט נעמען באַם אַרענדאר
קיין געלט!

ר' יוסעף. מעכעטייטע, וואָס אַרט עס זיי?
שטאַנד האַפֿט. וואָס האָט איר זיך דאָ געשטעלט מיט זיי טאַינען. מיט יידן
ווילט איר אויסקומען!

דער שוסטערל (נעמט ארויס פֿון אונטערן פֿאַלעא ליכט). נאָט זעט מיט איי-
ערע אויגן, אָס האָב איך אייך געבראַכט אָף צוקאוועשן אַ ליכט.

ספּאָדיק. הולטאָי, וואָס האַלסטו אַ כוילעוונע ליכט אין די הענט! אַוועק,
טרייפֿניאַק! אַוועק פֿון מיינע אויגן!

די קנופֿיע (אָף אַ קאָל צו דער כאַליאַסטערע). גייט אייך, זייט מויכל, גייט אייך,
מ'דאַרף נישט אייער דייע, לערנט אונדז נישט קיין סיכל. מיסטאַמע ווייסן
מיר וואָס מיר טוען!

די כאליאטערע. אזאך און וויי איז אונדז (איינער ברעכט די הענט. דער אנדערער שלאגט מיט א קולאק זיך אין הארצן און דער דריטער אין קאפ, אלע גיבן א קרעכץ אין איין קאל און גייען ארויס).

די קנופֿיע. געלויבט איז גאט, מיאזי זייערער פאטער געוואָרן. ספאָדיק. מיר איז שוין צייט צו גיין. מאַרגן דאַרף איך פֿרײַ אופֿשטיין, איך האָב אַ פּאַר בריסלעך. פֿון דאַרטן דאַרף איך גיין אָף אַ באַר-מיצווה, און פֿאַרנאַכט בין איך מיר מעסאַדער קעדושן.

די קנופֿיע. אונדז איז שוין אויך צייט צו גיין. אַ גוטע נאַכט, ר' מוישע! פֿאַרגעסט נישט, און זאָגט איר טאַקע, זייט מויכל, אן מאַרגן גאַנץ פֿרײַ שנידערן מעקויעך דעם מעקעך. מעקויעך אַכאַס וועכאַמעש. באלטאַלעס. פֿאַלגט מיך, איך בעט אייך. זאָל זיין כאַטשע אַכאַס ווע- שים.

די קנופֿיע (צום ספאָדיק). טוט אים שוין ר' איצע וואָלף, צוליב. מאַרגן דאַרף ער אָפּלייז פֿאַר יענעם האָבן געלט...

ספאָדיק (קווענקלט זיך). כילעבן, עס טוט מיר וויי דאָס האַרץ. אַ ראַכמאַ- נעס, כילעבן, אָף די אַרעמע לייט, פֿאַר די אַרעמע יידן נעבעך! וועכונץ לאָזט איז טאַקע נישט רעכט קיין זוגעס, איר ווייטט דאָך, איך האָב פֿיינט זוגעס. באלטאַלעס. נו, זאָל זשע זיין אַכאַס וואָשעוואָ.

ספאָדיק. (קנייטשט דעם שטערן. גוט אַ מאַך מיט די אַקסלען) טא! די קנופֿיע. נו, זאָל שוין בלייבן אַכאַס וואָשעוואָ, אַכעס וואָשעוואָ, אַ גו- טע נאַכט! (אלע גייען ארויס).

אויפֿגאַבע. וואָס ווערט באַהאַנדלט אין „די טאַקסע“?

וואָס שטעלן מיט זיך פֿאַר די פּאַפּעטשניטעלעס?

אָף וואָס נוצן זיי אויס די קאַהאַלשע געלט?

וואָס פֿאַר אַ ראָל שפּילן אין קאַהאַלשן לעבן די האַרעפּאַשניקעס און די יידישע אַרעמקייט? מיט וואָס האָט זיך פֿאַרענדיקט זייער אַרויסטרעטונג קעגן די קאַראַבקע-דייט? פֿאַרוואָס האָבן זיי געליטן אַ מאַפּאַלע?

זי זיינען כאַראַקטעריסטיש פֿאַר די העלדן די נעמען און צונעמען. וואָס דער אַוואָקאָט האָט זיי געגעבן?

זי גיט צו דער פּאַרוואָרט אַ געוויסע אַנלויזע פֿון ווירקלעכקייט און רעאַלקייט? זי האָט איר באַמערקט אזא פֿאַרם פֿון שילדערונג. ווי אין „טאַקסע“?

אזא פֿאַרם פֿון שילדערונג הייסט דיאַלאָג. דער דיאַלאָג איז אַ ווערטער-אויסטיש צווישן צוויי אנ- טיילנעמער.

דער אינהאַלט פֿון דיאַלאָג זיינען פֿראַגן, ענטפֿערן, אַמפּעריי און אַז. וו.

דער דיאַלאָג כאַפט אויך אַרום אַ געקרייצטן גע- שפּרעך צווישן דריי און מער פּערזאָנען.

באַזונדערע קורצע געשפּרעכן פֿון די אַנטיילנעמער אין דיאַלאָג הייסן רעפּליקעס.

זי גיט איבער דער אַוואָקאָט נאָר די געשפּרעכן פֿון די אַנטיילנעמער, אָדער ער גיט איבער אויך זייערע באַוועגונגען, מימיק און אַנד.?

די אלע באַמערקונגען פֿון אַוואָקאָט וועגן די באַווע- גונגען און מימיק פֿון זיינע העלדן הייסן רע- מאַרקעס.

ווי הייסט אזא ליטעראַרישע ווערק. ווי „די טאַקסע“?

אַ ליטעראַרישע ווערק, וואָס דער אַוואָקאָט האָט עס געוואָלט צופאַסן צום סצענישן אויספֿילן, הייסט אַ דראַמאַטישע ווערק.

שרייבט אָן אן אַרבעט אָף דער טעמע: „די לאַגע פֿון יידישן האַרעפּאַשניק אין מענדעלעס צייטן“.

ביאָגראַפֿיע.

שאַלעם-אַלייכעם — דער פּסעוודאָנים פֿון דעם באַרימטן הומאַריסט און איינעם פֿון די גרעסטע יידישע שרײַטשטעלער שאַלעם ראַבינאוויטש —

ש. ראַבינאוויטש (שאַלעם-אַלייכעם)
18/II 1858—13/V 1916

איז געבאָרן דעם 18-טן פֿעוואַרל 1858 יאָר אין אַ שטעטל נעבן פּערעיאַסלאָוו, פּאָל- טאַווער גוב. זיין פֿאָטער אַ שטיקל מאַסקל איז געוועזן איינער פֿון די אָנגעזעענסטע נעגידים אין שטעטל. אזא שאַלעם-אַלייכעם איז געווען נאָך גאָר אַ קינד, האָבן זיך זיינע עלטערן באַזעצט אין שטעטל וואָ- ראַנקאַ (פּראָטאַטאַפֿ פֿון קאַסרילעווקע), וווּ שאַלעם-אַלייכעם האָט פֿאַרבראַכט זיינע קי- דער יאָרן, לערנענדיק באַ מעלאַמדיש. שפּע- טער האָבן זיך זיינע עלטערן צוליב מאַטע- ריעלע סיבעס אַריבערגעצויגן קיין פּערע- יאַסלאָוו, וווּ שאַלעם-אַלייכעם האָט באַזוכט די אַרטיקע „אויפֿזונדע אוטשילישטשע“.

צו 21 יאָר איז ער געוואָרן ראַבינער אין שטעטל לובני, פּאָלטאַווער גובערניע, וווּ ער האָט פֿאַרבראַכט ביז 1883 יאָר. צו דער

צייט געהערט דער אָנפֿאַנג פֿון זיין ליטעראַרישער טעטיקייט אין יידיש. ער טרעט ארויס מיט אַ ריי לידער און דערציילונגען אין צעדערבוים „יידישן פֿאַלקס-בלאַט“, ווי „נאַטאַשאַ“, „העכער און נידעריקער“, „קאַנטאַר-געשעפֿט“ (דראַמע), „די וועלט-